

In vitro veritas

www.acclc.cat/ca/publicacions/

Ressenya

La teoria de l'evolució i l'ètica

Joan Nicolau Costa

Departament d'Obstetrícia, Ginecologia i Reproducció, Institut Universitari Dexeus, Barcelona.

2019 © Publicat per l'Associació Catalana de Ciències de Laboratori Clínic

Introducció

Aquest article tracta de *The expanding circle* (1) (*El cercle en expansió* en català) de Peter Singer, filòsof i actualment professor de bioètica a la Universitat de Princeton. En l'obra, l'autor busca la relació entre la teoria de l'evolució per selecció natural i la conducta altruista dels éssers humans, estesa a totes les cultures malgrat la seva diversitat. En primer lloc, en l'article, es defineix l'altruisme i es fa una revisió del problema que aquest ha presentat per la teoria de l'evolució per selecció natural. S'aborda la solució que aporta l'anomenada síntesi moderna i els arguments explicatius. D'aquesta manera es podrà apreciar seguidament la posició de l'autor. Per finalitzar es tracta la implicació de Peter Singer en el moviment contra el maltractament dels animals, fruit del seu compromís filosòfic (Figura 1).

El problema de l'altruisme

És útil recordar que en l'àmbit de la biologia evolutiva un acte es considera altruista quan beneficia l'organisme receptor però imposa un cost a l'actor, definint el cost i el benefici en termes de supervivència i èxit reproductiu (2, 3). O sigui, un organisme, complex o no, cedeix recursos propis a un altre organisme en lloc d'utilitzar-los ell mateix (4). A la naturalesa, els exemples de conductes desinteressades dels animals són abundants, per exemple, l'emissió de crits d'alarma d'animals socials davant de predadors posant en risc la pròpia existència per alertar el grup, l'eliminació de paràsits a altres individus, l'adopció d'orfes, l'enfrontament entre individus de la mateixa

espècie sense matar o ferir l'adversari o el repartiment d'aliment (5).

La selecció natural, però, és un procés exigent i implacable on prima la maximització dels recursos. George C. Williams, per exemple, comenta així la crueltat dels organismes: «La indiferència moral pot caracteritzar l'univers de la física. Pel món biològic cal utilitzar un terme més dur. [...] Hi ha una diferència important entre ser copejat per un llamp o ser mossegat per una serp de cascavell. Només els cínics podrien no veure que la serp té armes clarament dissenyades i utilitzades per a provocar una víctima» (6).

El problema és com explicar des del punt de vista evolutiu l'existència de conductes que perjudiquen el rendiment de l'organisme, amb independència del que l'organisme pugui sentir o pensar íntimament a l'hora d'actuar (7). Eduard O. Wilson en el seu extens compendi sobre la base biològica de la conducta social dels éssers vius, *Sociobiology, the new synthesis*, considera primordial la seva comprensió: «[...] Això ens porta al problema teòric central de la sociobiologia: com l'altruisme que, per definició redueix l'aptitud de l'individu, pot haver evolucionat per selecció natural?» (8, 9).

La solució amb la síntesi moderna

En la formulació clàssica de la teoria de l'evolució, la selecció natural actua a escala de l'organisme. A la dècada dels anys trenta del segle vint comença a modificar-se aquesta idea com a conseqüència de la fusió amb la teoria mendeliana de l'herència donant lloc al neodarwinisme, teoria sintètica o síntesi moderna. Aquest darrer nom prové del títol del llibre

de divulgació i sumari que signa Julian Huxley el 1942, *Evolution: the modern synthesis*. (10, 11). Escriu: «El mendelisme es veu actualment com una part essencial de la teoria de l'evolució. L'anàlisi mendeliana no sols explica el mecanisme hereditari distributiu; també, juntament amb la selecció, explica el mecanisme progressiu de l'evolució» (11).

13). Al gen se l'anomena *egoista* en sentit metafòric, quan tendeix a perpetuar-se. Un any abans, *Sociobiology: the new synthesis* d'Edward O. Wilson ofereix una revisió dels treballs existents sobre la base biològica de la conducta social dels éssers vius incloent els éssers humans. L'anomena sociobiologia, disciplina que acaba contribuint al desenvolupament de la psicologia evolutiva (8, 9).

El focus en el gen com a unitat de selecció permet explicar, entre altres, la lògica de diverses conductes socials complexes gràcies a mecanismes de fons com la selecció de parentiu i l'altruisme recíproc que s'expliquen a continuació.

La selecció de parentiu

La manera com els gens assoleixen la generació següent és secundària. Poc importa si les còpies dels gens passen directament mitjançant la descendència pròpia o indirectament a través de la descendència d'altres individus amb una gran probabilitat de portar còpies dels mateixos gens, és a dir, individus emparentats. En ambdós casos la informació genètica és tramesa (14). George C. Williams expressa la idea de la forma següent: «El procés evolutiu que maximitza l'habilitat de tractar els altres d'acord a la similitud genètica pròpia s'anomena selecció de parentiu» (15).

Aquesta és una explicació convincent del fenomen de l'altruisme en el marc de la síntesi moderna. William D. Hamilton ho fa per primera vegada a l'article «The evolution of altruistic behavior» (16). Però és en un article, esdevingut clàssic, «The genetical evolution of social behaviour» (17, 18) on desenvolupa un model matemàtic que relaciona la proximitat genètica de dos individus amb l'ocurrència de la conducta altruista. L'autor ho resumeix així: «De forma abreujada, la teoria assenyalava que perquè un gen aconseguís ser seleccionat de forma positiva no és necessari que incrementi l'aptitud del portador per sobre la mitjana si això mateix pot fer-se de forma manifesta a costa d'individus emparentats, perquè aquests individus, a causa de la seva ascendència comuna, tendeixen a portar rèpliques del mateix gen; i de forma alternativa un gen pot rebre una selecció positiva encara que sigui desavantatjat pels seus portadors si comporta avantatges suficientment grans pels individus emparentats» (18).

L'investigador defineix el concepte d'eficàcia biològica inclusiva (*inclusive fitness* en anglès) però el terme afí i més assequible és *selecció de parentiu*, que comença a utilitzar John Maynard Smith, reconeixent la seva inspiració en William D. Hamilton (19). L'eficàcia biològica inclusiva no és l'únic mecanisme per explicar conductes dels organismes però ha mostrat ser molt útil en l'estudi del comportament social. Per exemple, ha ajudat a comprendre el reconeixement i discriminació entre individus emparentats genèticament, el conflicte entre progenitors i descendència, o l'adopció i la cooperació entre individus (20, 21).

Figura 1. *The expanding circle* i altres llibres relacionats.

Observa que la biologia: «[...] s'ha embarcat en un període de síntesi, de manera que avui ja no ofereix l'espectacle d'un nombre de subdisciplines semiindependents àmpliament contradictòries, sinó que rivalitza en unitat amb les antigues ciències com la física, on un avenç en una branca porta quasi simultàniament a un avenç en tots els altres àmbits, i la teoria i l'experimentació van plegades. Com a resultat principal s'ha produït un renaixement del darwinisme». I segueix: «[...] El darwinisme així renascut és un darwinisme modificat, perquè tracta de fets desconeguts per Darwin; però és encara darwinisme en el sentit que aspira a aportar una interpretació naturalista de l'evolució, i els seus defensors, mentre s'enfronten constantment amb més fets i més resultats experimentals, no refuten, com alguns esperits recelosos, el mètode deductiu».

La fusió comença amb l'estudi dels canvis de la freqüència dels gens en una població, entesos com a unitats heretables i amb l'ajuda de models matemàtics. Aquests gens es perpetuen en les següents generacions d'organismes en la mesura que produeixen efectes fenotípics que donen als organismes posseïdors avantatges sobre els altres organismes (anatòmics, fisiològics, sobre el comportament com la capacitat pel camuflatge, l'habilitat per reproduir-se, etc.). A partir de la segona meitat del segle vint s'aborda especialment l'estudi de la conducta social dels éssers vius. En conjunt es va conformant una concepció del món biològic des de la perspectiva del gen i les seves estratègies per accedir a les generacions següents.

Aquesta visió és popularitzada l'any 1976 per Richard Dawkins gràcies el seu èxit de vendes *The selfish gene* (12,

L'altruisme recíproc

L'altruisme recíproc es dona entre individus no emparentats genèticament i la conducta s'explica perquè els actors es comporten de forma altruista exclusivament envers individus que han mostrat ser ells mateixos altruistes. Hi ha un cost reduït per l'individu altruista, un benefici gran pel receptor i un lapse significatiu de temps entre la recepció i la devolució del benefici de l'acte altruista. És una conducta que es dona especialment entre animals socials com els llops, els dofins, els babuïns o els ximpanzés i requereix habilitats cognitives avançades, per exemple per reconèixer els individus que podrien abusar del sistema.

Aquest fenomen és explicat conceptualment i per primera vegada amb un model matemàtic per Robert Trivers a l'article «The evolution of reciprocal altruism» (3, 22). És un article que ha estat una referència per l'estudi posterior de formes de cooperació més elaborades entre individus (23). Encara que l'article tracta el cas dels peixos que netegen els paràsits d'altres peixos més grans d'una altra espècie o el cas dels crits d'alarma entre ocells davant la presència de predadors, la part més important del model presentat se centra en els éssers humans. D'acord amb l'autor, l'altruisme recíproc explica l'origen de diverses característiques mentals humanes: «De forma específica, l'amistat, l'antipatia, l'agressió moralista [és a dir, la represàlia enfront de la manca de resposta a una ajuda prèvia], la gratitud, la simpatia, la confiança, la sospita, la solvència, la culpabilitat i algunes formes de deshonestedat i hipocresia poden ser explicades com adaptacions importants per a regular el sistema altruista. Es considera que cada individu té tendències altruistes i explotadores [...]». L'article acaba de la forma següent: «A causa de la complexitat psicològica i cognitiva que el sistema adquireix ràpidament, un pot preguntar-se en quina mesura la importància de l'altruisme en l'evolució humana va portar a una pressió selectiva a favor de capacitats psicològiques i cognitives que en part han contribuït al gran increment de la mida del cervell durant el Pleistocè».

En el recull dels seus articles científics més influents, Robert Trivers presenta l'esmentat article i comenta que obra la possibilitat d'una intuïció innata de la justícia (3): «[L'article] ... suggeria que el sentit de l'equanimitat no era una construcció cultural arbitrària o un efecte de la socialització fàcilment modificable. Suggeria, en canvi, que tenia arrels profundes biològiques que al meu parer portarien a una implicació amb la rectitud o la justícia».

La capacitat de raonar

Peter Singer comença *The expanding circle* recordant que l'altruisme dels animals està relacionat amb la conducta ètica dels éssers humans: «La comprensió del desenvolupament de l'altruisme en els animals millora la nostra comprensió del desenvolupament de l'ètica en els éssers humans, perquè els nostres sistemes ètics actuals tenen les seves arrels en el comportament altruista dels nostres avantpassats primitius humans i prehumans».

L'autor revisa de forma sumària els dos mecanismes comentats que han estat modelant la conducta dels organismes. Els accepta juntament amb la qüestionada selecció de grup, encara que concedint-li menys pes. Observa, però, que aquests mecanismes no són suficients per explicar el ventall de conductes que mostren els éssers humans. A continuació argumenta, en aquest i en altres escrits (24, 25, 26, 27), que sobre aquests mecanismes bàsics s'afegeix la capacitat de raonar, una característica típicament més desenvolupada en els éssers humans.

«El poder de la ment és la nostra especialitat. La ment és una eina per raonar, i la capacitat per raonar ens ajuda a sobreviure, a alimentar-nos, a protegir els nostres nens. Gràcies a ella hem desenvolupat màquines que poden aixecar més pes que molts gorilles, ganivets que són més afilats que les dents dels lleons, i maneres de viatjar que fan tediós el pas del guepard» (25).

La capacitat racional ha contribuït a la supervivència i ha anat creixent, com també ho han fet altres facultats com la de comptar, que ha donat lloc a les matemàtiques, o la de manipular el món físic que ha originat la ciència de la física. I de la mateixa manera que les matemàtiques o la física arriben, per processos lògics, a abstraccions que no tenen un rendiment immediat en termes reproductius, la raó permet sobrepassar l'horitzó ètic limitat que és resultat de l'evolució. En efecte, els individus dotats de racionalitat: «[...] poden veure que ells i els seus familiars són un grup entre altres, i des d'un punt de vista imparcial, no més importants que altres» (1).

Peter Singer constata que la preocupació per la família s'ha estès a la tribu, la nació i la raça i finalment abasta tots els éssers humans. Cita el cas de Plató que exhorta els seus compatriotes atenesos a progressar i superar la distinció entre els habitants de les diverses ciutats gregues veïnes. Els grecs, diu, no haurien en la guerra d'esclavitzar altres grecs, arrasar les seves terres o fer malbé les seves cases; això hauria d'estar reservat per als que no són grecs. A la Bíblia es llegeix que els esclaus que han de suportar més fatigues i ser tractats amb més severitat són els que provenen de les tribus veïnes.

Sembla constatar-se, doncs, l'ampliació progressiva del grup d'individus que cal considerar com a iguals. Altres exemples més recents són l'abolició de l'esclavatge o l'exigència en la igualtat dels drets de la dona, la fi del colonialisme o l'emancipació de minories desfavorides. Però, d'acord amb l'autor, l'avenç no s'atura aquí: «En el llibre anterior, *Animal Liberation*, vaig mostrar que el principi de la igual consideració d'interessos no es pot restringir a la nostra espècie, com seria igualment arbitrari restringir-lo a la raça pròpia. [...] L'expansió del cercle moral ha d'arribar a incloure la majoria dels animals» (1).

El títol del llibre

L'autor posa com epígraf un passatge que ha inspirat el títol del llibre. Es tracta d'una citació de William Edward Hartpole Lecky, historiador i erudit irlandès de finals del segle dinou i començaments del vint, que explica, referint-se als costums dels diferents pobles europeus: «La unitat de la moral que es troba en les diferents èpoques, no és una unitat en les normes o la conducta, sinó una unitat en la tendència... En un determinat moment els sentiments benèvols es bolquen solament en la família, seguidament el cercle en expansió inclou primer una classe, després una nació, després una coalició de nacions, i més tard tota la humanitat, per arribar finalment, en el seu creixement, a les relacions entre l'home i el món animal».

A continuació, en aquest apartat, es reproduïxen alguns fragments d'altres autors amb idees afins a les tesis del llibre. Així, Charles Darwin escriu: «A mesura que l'home avança en civilització i que les petites tribus s'agrupen en comunitats més nombroses, la simple raó li diu a l'individu que ha d'ampliar els seus instints socials i la seva solidaritat a tots els membres de la nació pròpia, encara que no siguin coneguts personalment, Arribat a aquest punt, tan sols una barrera artificial pot impedir que les seves simpaties s'estenguin a tots els homes de totes les nacions i de totes les races. [...] La simpatia, estesa més enllà dels límits de la humanitat, és a dir, la compassió envers els animals, sembla ser una de les darreres adquisicions morals. [...] Aquesta virtut, una de les més nobles de l'home, sembla sorgir de forma accidental dels nostres afectes quan, gràcies a la seva elaboració i difusió, abasten finalment tots els éssers sensibles» (28).

George C. Williams accentua la diferència entre els impulsos heretats i l'elaboració d'aquests impulsos. Recorda la distinció entre el comportament del gen (egoista en sentit metafòric, és a dir, que tendeix a perpetuar-se) i de l'organisme i sentència: «El procés evolutiu és immensament poderós i opressiu, però, a diferència del Déu de Job, és en gran mesura estúpid. Pot maximitzar de manera decisiva l'egoisme actual a nivell del gen, però és cec a les conseqüències macroscòpiques futures del present. No pot adonar-se que els mecanismes desenvolupats per practicar el nepotisme arbitrari o per aconseguir acords interessats amb altres poden ser subvertits en favor d'un altruisme més ampli» (6).

La primera edició de *The selfish gene* de Richard Dawkins acaba amb una crida a l'emancipació: «Tenim el poder de desafiar els gens egoistes del nostre naixement i, si és necessari, els mems egoistes del nostre adoctrinament. Podem fins i tot discutir maneres de cultivar i nodrir deliberadament un altruisme pur i desinteressat, la qual cosa no té lloc a la natura, no ha existit mai abans en tota la història del planeta. Estem fets com màquines de gens i educats com màquines de mems, però tenim el poder de tornar-nos contra els nostres creadors. Nosaltres, sols a la terra, podem rebel·lar-nos contra la tirania dels replicadors egoistes» (12).

El moviment contra el maltractament dels animals

Després de la Segona Guerra Mundial, es produeix un creixement ràpid de la producció d'animals pel consum humà, amb mètodes industrials allunyats dels tradicionals. Progressivament al Regne Unit el públic va adonant-se de les condicions deplorables dels animals en les granges de producció massiva (29). A principis de la dècada dels anys setanta del segle vint, un grup divers format sobretot per filòsofs i estudiants graduats de la Universitat d'Oxford, publiquen un conjunt d'assaigs sota el títol d'*Animals, men and morals: an inquiry into the maltreatment of non-humans*, que atrau, però, poc interès en el públic lector (30).

Peter Singer, que ha arribat a Oxford des d'Austràlia per completar un postgrau de filosofia, entra en contacte amb els integrants del grup. Previ a la publicació d'aquest llibre als Estats Units, decideix dedicar-li un article a mig camí entre la ressenya i l'assaig. El titula *Animal Liberation* i es publica inicialment al *New York Review of Books*, amb la qual cosa l'expressió apareix per primera vegada a la premsa i a més a la portada d'una publicació de gran difusió (31, 32). L'autor publica dos anys després, l'any 1975, el llibre amb el mateix títol (33). Aquest llibre és considerat el catalitzador del moviment que canvia en molts països les actituds populars envers els animals, la normativa legal per la seva cria intensiva i el tracte en els laboratoris d'experimentació (34, 35). La revista *Time* l'inclou el 2011 a la llista dels cent llibres de no ficció més influents des de la seva fundació a principis de segle vint (36).

El llibre és en part una tesi filosòfica i en part un manifest. L'argument filosòfic es basa en la capacitat de patir que tenen els animals, especialment els vertebrats, que els fa éssers sentents (sensibles) i per tant amb interessos i mereixedors de ser tinguts en consideració. L'autor afegeix una descripció detallada dels mètodes d'experimentació en els laboratoris els quals han estat millorats en part actualment. Un altre capítol es dedica als mètodes emprats per rendibilitzar les granges industrials. Hi ha una revisió de les actituds històriques envers els animals en la societat i una defensa, per coherència, del vegetarianisme. S'inclouen, curiosament, alguns consells culinàries en la primera edició i recomanacions de llibres de cuina en edicions posteriors. El llibre marca un punt d'inflexió en la progressiva posada en qüestió de l'estatus tradicional dels animals. Aquest replantejament s'està fent també amb altres arguments, com la possessió de drets o el sentit comú.

Les raons pel creixement del moviment

Diversos factors contribueixen a la popularització del moviment. Entre ells hi ha la contestació social de la dècada dels anys seixanta i setanta del segle vint, com per exemple, el moviment contra el colonialisme, el racisme o en favor dels drets de les dones i els homosexuals. Semblaria lògic també el qüestionament d'altres fronteres de l'àmbit ètic (37, 38, 39). Richard Ryder, un dels col·laboradors de l'esmentat *Animals, men and morals*, reflexiona: «Érem conscients, per damunt de tot, de viure en una era postdarwiniana, on les implicacions

morals del darwinisme seguien pendents d'una avaluació seriosa. Potser les dues guerres mundials van tenir l'efecte de reduir l'arrogància humana i el respecte per l'autoritat. Els humans no ens veiem tan diferents dels animals no humans. Alguns membres de la generació més jove van refusar la doble moral dels seus pares i la conspiració de silenci en un conjunt de qüestions morals, incloent-hi el nostre abús dels animals» (37).

Altres factors provenen de l'àmbit de la ciència. Així l'evidència aportada pels estudis científics mostra que alguns animals comparteixen facultats mentals amb els éssers humans. L'activitat del seu sistema nerviós central mostra una complexitat similar, raó per la qual els animals s'utilitzen en experimentació. Es posa en dubte la tradicional separació entre la ment i el cos, qüestionant l'excepcionalitat dels éssers humans. Les ciències del comportament intenten treure conclusions sobre la conducta humana a partir de les observacions d'animals, fet que comporta considerar forçosament els éssers humans com una espècie més entre les altres. Es poden afegir els avenços realitzats en l'astronomia. El descobriment d'un gran nombre de planetes suposadament habitables planteja la possibilitat d'altres formes de vida. La visió de la Terra des de l'espai, popularitzada pels mitjans de comunicació, ajuda a canviar la percepció de la humanitat en l'univers i també a veure la unitat de totes les formes de vida terrestres. Simultàniament en la societat perd influència la tradició religiosa judeocristiana que promulga el domini de la natura per part de l'ésser humà (en el Gènesi es pot llegir: «[...] pobleu la terra i domineu-la, sotmeteu els peixos, els ocells, les bèsties i totes les cuques que s'arrossegueu per terra») (40).

En l'àmbit de les arts, en la ciència-ficció, en les novel·les i el cinema, s'especula amb generositat amb contactes amb extraterrestres. Es pot fer una analogia entre la situació en què es trobaria la humanitat després d'una hipotètica invasió per alienígenes més desenvolupats i l'opressió que pateixen els animals sota els humans en l'actualitat. Les històries d'horror amb vampirs dominadors com protagonistes es poden incloure en aquest apartat.

Finalment no s'ha d'oblidar el creixement dels moviments ecologistes preocupats pel medi ambient. A banda de la degradació de la vida del bestiar en les instal·lacions de cria intensiva, es condemna la intensa contaminació per residus químics i orgànics i es critica l'excés de recursos malbaratats per respondre a una necessitat alimentària humana qüestionable. A més es va confirmant la contribució d'aquesta activitat en l'escalfament del planeta, tant per l'emissió del gas metà orgànic com a causa del transport dels animals.

El terme *especisme*

El terme apareix a la segona edició de *The Oxford English Dictionary* del 1989 (41). L'esmentat Richard Ryder, psicòleg, que a l'època treballa en l'àmbit hospitalari, encunya el terme *especisme* per analogia al racisme, el sexisme o el classisme. Comenta que les reivindicacions de la dècada dels anys

seixanta no tenen en compte els animals no humans, però el seu treball li recorda permanentment la seva condició en els laboratoris de recerca. El terme se li ocorre de forma sobtada i l'introdueix, encara que no el defineix explícitament, en un primer pamflet distribuït a la universitat. Davant la manca de resposta, reimprimeix el pamflet amb la fotografia d'un ximpanzé infectat intencionadament de sífilis en nom de la recerca científica, el torna a distribuir i comença a rebre comentaris de suport (42). En el pamflet s'argumenta: «Tots els organismes formen una continuïtat biològica, i també haurien de ser considerats en una continuïtat moral. [...] Si assumim que el dolor és una funció del sistema nerviós, llavors no és lògic argumentar que altres animals no pateixen de forma similar a nosaltres» (42).

El terme apareix a l'article *Animal liberation*, i posteriorment el llibre amb el mateix nom contribueix a popularitzar-lo. Peter Singer el defineix de la forma següent: «[...] és el prejudici o actitud de biaix en favor dels interessos dels membres de la pròpia espècie i en contra d'aquells de membres d'altres espècies». També explica: «Els racistes violen el principi d'igualtat donant més pes als interessos de membres de la seva pròpia raça quan hi ha un conflicte entre els seus interessos i els interessos dels individus que pertanyen a una altra raça. Els sexistes violen el principi d'igualtat afavorint els interessos del seu propi sexe. De manera similar, els especistes permeten que els interessos de la seva pròpia espècie anul·lin els interessos bàsics de membres d'altres espècies. El patró és el mateix en tots els casos».

El terme es converteix en objecte de debat entre filòsofs. Per exemple, James Rachels examina el problema i distingeix algunes variants d'especisme (43, 44). Així, qualifica d'especisme *radical* els casos en els quals fins i tot el més trivial dels interessos dels éssers humans passa per sobre dels interessos primordials dels altres animals. Per altre cantó, James Rachels acusa d'especisme *qualificat* qui vol defensar que hi ha capacitats que justifiquen la superioritat moral dels éssers humans com el llenguatge, la racionalitat, la reciprocitat, o una major sensibilitat. Cap d'aquests trets però és compartit per tots els éssers humans. I la biologia evolutiva ensenya que les capacitats varien de forma gradual en les espècies, formant una continuïtat.

L'interès per l'evolució de Peter Singer

Peter Singer destaca el valor de *The descent of man, and selection in relation to sex* de Charles Darwin en una entrevista on el selecciona com un dels cinc llibres de filosofia més rellevants del segle dinou. (45). El prefereix a *The origin of species* a causa que Charles Darwin compara les capacitats mentals i psicològiques dels éssers humans amb la resta d'animals i no tan sols l'anatomia o la fisiologia.

Encara que l'argument central en contra del maltractament animal a *Animal Liberation* és de tipus filosòfic, la visió del món aportada per l'evolució per selecció natural també està en el llibre (46). En el capítol dedicat a la història de l'especisme,

l'autor assenyala: «Intel·lectualment la revolució darwiniana va ser genuïnament revolucionària. Els éssers humans van saber que no eren una creació especial de Déu, fets a imatge divina i a banda dels animals; al contrari, els éssers humans van adonar-se que eren ells mateixos animals». Comenta diverses obres de Charles Darwin i afirma: «Amb eventual acceptació de la teoria darwiniana arribem a la comprensió moderna de la naturalesa, la qual des de llavors ha canviat en els detalls més que en els fonaments».

D'acord amb l'autor, *The expanding circle* és un dels seus llibres menys coneguts, però està a l'origen d'altres textos posteriors, com l'article *Ethics and intuitions* (27) i el llibre *A Darwinian Left* (26). En l'esmentat article es constata que els judicis ètics són sovint el resultat de respostes automàtiques, ràpides i intuïtives, residu de la història evolutiva, les quals poden elaborar-se posteriorment. L'evolució per si mateixa no tendeix necessàriament cap al progrés: «Més evolucionat no significa millor». A *A Darwinian left* es critica que la ideologia d'esquerres hagi entès de forma tradicional la naturalesa humana com una construcció social i infinitament mal·leable. El filòsof proposa modificar els ideals més bàsics de l'esquerra com són el posicionament a favor del dèbil o de l'oprimit i fer-los compatibles amb la naturalesa humana heretada, amb la seva capacitat per l'altruisme però també per l'abús i la depredació.

La primera edició del 1981 de *The expanding circle* porta el subtítol *Ethics and sociobiology* i es planteja com una resposta als avenços assolits en l'àmbit de la sociobiologia. La nova edició del 2011 porta en canvi el subtítol *Ethics, evolution and moral progress*, però respecta el mateix contingut tot afegint un prefaci i epíleg. En l'obra, Peter Singer cita textualment fragments de dues obres d'Edward O. Wilson (*Sociobiology: the new synthesis* i *On human nature*) i es distancia d'algunes de les conclusions. Per un cantó el filòsof dóna la benvinguda a la comprensió científica de la conducta dels animals no humans i humans que aporta la sociobiologia. Argumenta però que l'ètica, que s'ocupa d'allò que «és moralment bo o dolent, correcte o incorrecte» (34), a diferència de les explicacions científiques, consisteix en consells, guies o directrius sobre què cal fer. I conclou que és un error pensar que les troballes científiques poden substituir les reflexions dels filòsofs: «La ciència no descobrirà mai les premisses ètiques inherents a la nostra naturalesa biològica perquè les premisses ètiques no es poden descobrir mitjançant la investigació científica. [...] Nosaltres les escollim».

La tradició filosòfica de l'autor

Per finalitzar, en aquest apartat es fa un apunt del pensament filosòfic de l'autor. Peter Singer prové de la tradició de l'utilitarisme, que és un sistema conseqüencialista, és a dir, que avalua els resultats dels actes de l'individu sobre tots els que en resulten afectats considerats tots de forma igual. L'autor explica així els seus orígens: «En la seva forma clàssica més simple, l'utilitarisme és la teoria que diu que un acte és correcte si, i tan sols si, provoca un augment de la felicitat i redueix el patiment de tots els que en són afectats.

Per tant, el principi bàsic de l'utilitarisme per si mateix no diu res sobre si la pau és millor que la guerra, la veritat millor que la mentida, o el socialisme millor que el capitalisme. L'utilitarista decideix quines institucions, polítiques i accions són correctes avaluant les conseqüències en cada cas» (1).

L'utilitarisme es preocupa no tan sols de desenvolupar uns arguments filosòfics teòrics sinó també de promoure canvis que beneficiïn al conjunt de la societat (47). Així, des dels seus inicis, a finals del segle divuit, busca reformar les condicions dissortades dels presoners i de les persones més desfavorides. Advoca per estendre el dret de vot a les dones i el seu dret a la pertinença de béns i l'educació universitària. Fomenta l'educació pública, els drets dels homosexuals i la llibertat de pensament i expressió. Al mateix temps, però, també proposa actituds que poden ser més àrdues d'acceptar; per exemple, es preocupa tradicionalment pel tracte atorgat als animals. És coneguda la posició de Jeremy Bentham (1748-1832, un dels inspiradors clàssics), que estableix que la capacitat de patiment dels animals és la característica que fa que els seus interessos s'hagin de tenir en compte: «[...] La qüestió no és: *poden raonar?*, o *poden parlar?*, sinó: *poden patir?*» (33, 48).

Peter Singer s'ocupa de forma activa de la consideració atorgada als animals, les obligacions de les persones que viuen sense problemes financers envers els desvalguts, i reflexiona sobre l'avortament i l'eutanàsia en l'àmbit de la medicina, tota la qual cosa l'ha portat sovint a envoltar-se de polèmica (49). De forma sumària exposa els fonaments de la seva visió ètica així: «La premissa objectiva és que els humans no són els únics éssers capaços de sentir dolor o de patir.[...] Les premisses morals són les següents. 1. El dolor és indesitjable, i quantitats similars de dolor són igualment indesitjables, no importa qui el pateix. 2. La transcendència de llevar una vida depèn no de la raça, el sexe o l'espècie de l'ésser anihilat, sinó de les seves característiques individuals, com els seus desitjos propis de seguir vivint o el tipus de vida que és capaç de portar. 3. Hauríem de considerar-nos responsables pel que fem i pel que deixem de fer. Aquesta és possiblement la declaració més concisa de la base de les meves idees» (49).

En conclusió, en els escrits tractats en aquest article, el filòsof s'acosta a la biologia, les seves idees filosòfiques en surten reforçades i segueix encarant compassivament però amb lucidesa un futur complex.

Referències

- (1) Singer P. *The expanding circle. Ethics, evolution and moral progress*. Princeton: Princeton University Press; 2011. [ISBN: 978-0-691-15069-7].
- (2) Mayr E. *One long argument. Charles Darwin and the genesis of modern evolutionary thought*. Cambridge: Harvard University Press; 1991. [ISBN: 0-674-63906-5].

- (3) Trivers R. *Natural selection and social theory: selected papers of Robert Trivers*. New York: Oxford University Press; 2002. [ISBN: 0-19-513062-6].
- (4) Richards JR. *Human nature after Darwin: a philosophical introduction*. Londres: Routledge; 2005. [ISBN: 0-203-99190-7].
- (5) Cronin H. *The ant and the peacock. Altruism and sexual selection from Darwin to today*. Cambridge: Cambridge University Press; 1991. [ISBN: 0 521 32937 X].
- (6) Williams GC. Huxley's evolution and ethics in sociobiological perspective. *Zygon* 1988;23:383-407.
- (7) Dawkins R. Twelve misunderstandings of kin selection. *Zeitschrift für Tierpsychologie* 1979;2:184-200. doi:10.1111/j.1439-0310.1979.tb00682.x.
- (8) Wilson EO. *Sociobiology: the new synthesis*. 25th anniversary edition. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press; 2000. [ISBN: 0-674-00089-7].
- (9) Nicolau J. Una aproximació a Edward O. Wilson. *In vitro veritas* 2016;17:5-8. <<https://www.acclcat.cat/ca/publicacions/revista-in-vitro-veritas/any-2016/>> (Accés: 2018-05-03).
- (10) Rice SA. *Encyclopedia of evolution*. New York: Facts on File, Inc; 2007. [ISBN-10: 0-8160-5515-7].
- (11) Huxley J. *Evolution. The modern synthesis*. 5 ed. Londres: George Allen & Unwin Ltd; 1948.
- (12) Dawkins R. *The selfish gene*. Oxford: Oxford University Press; 1976. [ISBN: 0-19-857519-X].
- (13) Nicolau J. El gen egoista, revisitat. *In vitro veritas* 2014;15:36-40. <<https://www.acclcat.cat/ca/publicacions/revista-in-vitro-veritas/anys-2010-2014/volum-15-any-2014/>> (Accés: 2018-05-03).
- (14) Shanahan T. *The evolution of darwinism. Selection, adaptation, and progress in evolutionary biology*. Cambridge: Cambridge University Press; 2004. [ISBN: 978-0-511-18526-7].
- (15) Williams GC. *Plan and purpose in nature*. London: Weidenfeld & Nicolson. The Orion Publishing Group; 1996. [ISBN: 0 297 81646 2].
- (16) Hamilton WD. The evolution of altruistic behavior. *The American Naturalist* 1963;97:354-356.
- (17) Hamilton WD. The genetical evolution of social behaviour I. *J Theoret Biol* 1964;7:1-16.
- (18) Hamilton WD. The genetical evolution of social behaviour II. *J Theoret Biol* 1964;7:17-52.
- (19) Maynard Smith J. Group selection and kin selection. *Nature* 1963;201:1145-7.
- (20) Gardner A, West SA. Inclusive fitness: 50 years on. *Phil Trans R Soc* 2014;B 369:20130356. doi.org/10.1098/rstb.2013.0356. <<http://rstb.royalsocietypublishing.org/content/369/1642/20130356>> (Accés: 2018-08-31).
- (21) Herbers JM. 50 Years on: the legacy of William Donald Hamilton. *Biol Lett* 2014;9:20130792. doi.org/10.1098/rsbl.2013.0792. <<http://rsbl.royalsocietypublishing.org/content/9/6/20130792>> (Accés: 2018-08-31).
- (22) Trivers, R. The evolution of reciprocal altruism. *The Quarterly Review of Biology* 1971;46:35-57.
- (23) Axelrod R, Hamilton WD. The evolution of cooperation. *Science* 1981;211:1390-1396.
- (24) De Lazari-Radek K, Singer P. *The point of view of the universe. Sidgwick and contemporary ethics*. Oxford: Oxford University Press; 2014. [ISBN 978-0-19-960369-5].
- (25) Singer P. *How are we to live. Ethics in an age of self-interest*. Milsons Point: Random House Australia; 1997. [ISBN 1 86330 431 2].
- (26) Singer P. *A Darwinian left. Politics, evolution and cooperation*. London: Weidenfeld & Nicolson; 1999. [ISBN 0-300-08323-8].
- (27) Singer P. Ethics and intuitions. *The Journal of Ethics* 2005;9:331-52. doi: 10.1007/s10892-005-3508-y.
- (28) Darwin C. *The descent of man, and selection in relation to sex*. Princeton: Princeton University Press; 1981. [ISBN: 0-691-08278-2].
- (29) Eadie EN. *Understanding animal welfare. An integrated approach*. Berlin: Springer; 2012. [ISBN 978-3-642-30576-4].
- (30) Singer P. The Oxford vegetarians. *A personal account. International Journal for the Study of Animal Problems* 1982;3:6-9. <<https://animalstudiesrepository.org/intjsapro/>> (Accés: 2018-03-06).
- (31) Singer P. *Animal liberation at 30*. New York Review of Books 2003;50. <<https://www.nybooks.com/articles/2003/05/15/animal-liberation-at-30/>> (Accés: 2018-04-19).
- (32) Singer P. *Animal Liberation: a personal view. Between the species* 1986;2:148-154. doi: <https://doi.org/10.15368/bts.1986v2n3.16>. <<https://digitalcommons.calpoly.edu/bts/vol2/iss3/18/>> (Accés: 2019-03-06).

- (33) Singer P. *Animal liberation*. Nova York: HarperCollinsPublishers; 2002. [ISBN: 0-06-001157-2].
- (34) Singer P. *Ethics*. <<https://www.britannica.com/topic/ethics-philosophy>> (Accès: 2018-03-06).
- (35) Singer P, dir. *In defense of animals. The second wave*. Malden, MA: Blackwell Publishing Ltd; 2006. [ISBN-10: 1-4051-1941-1].
- (36) Anònim. *All-TIME 100 Nonfiction Books*. <<http://entertainment.time.com/2011/08/30/all-time-100-best-nonfiction-books/slide/animal-liberation-by-peter-singer/>> (Accès: 2019-03-06).
- (37) Ryder R. *Speciesism in the laboratory*. A: Singer P, dir. *In defense of animals. The second wave*. Malden, MA: Blackwell Publishing Ltd; 2006. [ISBN-10: 1-4051-1941-1].
- (38) Miller HB, Williams WH, dirs. *Ethics and animals*. Clifton, New Jersey: The Humana Press Inc; 1983. [ISBN-13: 978-0-89603-053-4].
- (39) Rollin B. *The ascent of apes*. A: Cavalieri P, Singer P, dirs. *The great ape project: equality beyond humanity*. Nova York: St. Martiin's Press; 1994. [ISBN: 0-312-10473-1].
- (40) Monjos de Montserrat, dirs. *La Biblia*, 6 ed. Andorra: Editorial Casal i Vall; 1992. [ISBN 99913-1-005-3]. <<http://www.bibliotecademontserrat.net/cat/html/BibliaMontserrats.pdf>> (Accès: 2018-08-27).
- (41) Simpson JA, Weiner ESC, dirs. *The Oxford English Dictionary*. 2 ed. Oxford: Oxford University Press; 1989. [ISBN 0-19-861228].
- (42). Ryder R. *Speciesism revisited*. *Think* 2004;2:83-92. doi:10.1017/S1477175600002840
- (43) Rachels J. *Created from animals. The moral implications of Darwinism*. Oxford: Oxford University Press; 1990. [ISBN 0-19-286129-8].
- (44) Rachels J. *Darwin, species and morality*. *The Monist* 1987;70(1):98-113. doi:10.5840/monist19877014.
- (45) Warburton N. *Peter Singer on Nineteenth-Century Philosophy*. <<https://fivebooks.com/best-books/nineteenth-century-philosophy-peter-singer/>> (Accès: 2018-09-03).
- (46) Steen F. *Peter Singer: Ethics in the age of evolutionary psychology*. <<http://cogweb.ucla.edu/Debate/SingerPM.html>> (Accès: 2018-09-03).
- (47) De Lazari-Radek K, Singer P. *Utilitarianism: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press; 2017. [ISBN 978-0-19-872879-5].
- (48) Singer P. *All animals are equal*. A: Singer P, dir. *Applied Ethics*. Oxford: Oxford University Press; 1986. [ISBN 0-19-875067-6].
- (49) Schaler JA. *Peter Singer under fire. The moral iconoclast faces his critics*. Chicago and La Salle: Open Court; 2009. [ISBN-10: 0812696182].